

Jonáš – výmluvy a odmítání

Texty na tento týden

Jon 1–4; Na 1,1; 2Kr 17,5.6; Ž 24,1; Jk 1,27; Iz 6,1–8

Základní verš

„Vtom jsem uslyšel hlas Panovníka: ‚Koho pošlu a kdo nám půjde?‘ I řekl jsem: ‚Hle, zde jsem, pošli mne!‘“ (Iz 6,8)

Ne každý, koho Bůh povolal, byl tak ochotný a oddaný jako Abraham. Příkladem je prorok Jonáš (Jon 1–4). Bůh Jonáše povolal, aby kázal proti Ninive (nachází se v dnešním Iráku), hlavnímu městu Asýrie. Toto město se nacházelo devět set kilometrů od Jeruzaléma, což tehdy představovalo asi měsíc cesty. Jonáš nejenže odmítl jít do Ninive, ale vydal se na cestu opačným směrem. Po příjezdu do Jafy si zaplatil cestu do Taršíše (v dnešním jižním Španělsku). Plavba dlouhá více než 3500 kilometrů by podle počasí trvala nejméně měsíc. Jonáš, který se nechtěl postavit asyrskému králi, strávil měsíc času tím, aby se od Ninive dostal co nejdál! Co vedlo Božího proroka k takovému jednání?

Obyvatelé Ninive byli nechvalně známí svou zkažeností, hříšností a krutostí. V minulosti dokonce zaútočili na Izrael a Judsko. Přesto Bůh povolal Jonáše, aby do Ninive šel a kázal proti zkaženosti města (Jon 1,2). Tato formulace je velmi podobná té, kterou Bůh použil při rozhovoru s Abrahamem v souvislosti se Sodomou a Gomorou v Gn 18,20.21. Jonášův postoj k Božímu povolání se však velmi lišil od toho Abrahamova.

Co se můžeme naučit z Jonášových výmluv a snahy vyhnout se povolání, které nám dává Hospodin?

Osnova lekce

Hlavní postavou této lekce je prorok Jonáš. Příběh tohoto muže (Jon 1–4), který byl poslán Bohem jako „misionář“ do pohanského prostředí, nám odhaluje řadu příčin a důvodů (ať už oprávněných, nebo ne), které nám brání v tom, abychom přijali Boží pozvání do služby.

- Jonáš: čtyři časté důvody, proč nemáme chuť zapojit se do misijní služby:
 - o 2Kr 19,32–37: Strach (neděle)
 - o Jon 2,1–3.7–10: Nesprávné pochopení Božího charakteru (pondělí)
 - o Jon 3,1–5.10: Těžkosti a nepohodlí (úterý)
 - o Jon 4,1–4: Nepříjemná konfrontace (středa)
- Izajáš: příklad pozitivní odpovědi na Boží pozvání k misi
 - o Iz 6,1–8: „Zde jsem, pošli mě!“ (čtvrtek)

STRACH Z NEBEZPEČÍ

³²Proto praví Hospodin o králi asyrském toto: „Nevejde do tohoto města. Ani šíp tam nevstřelí, se štítý proti němu nenastoupí, násep proti němu nenavrší. ³³Cestou, kterou přišel, se zase vrátí, do tohoto města nevejde, je výrok Hospodinův. ³⁴Budu štítem tomuto městu, zachráním je kvůli sobě a kvůli Davidovi, svému služebníku.“ ³⁵Stalo se pak té noci, že vyšel Hospodinův anděl a pobil v asyrském táboře sto osmdesát pět tisíc. Za časného jitra, hle, všichni byli mrtví, všude mrtvá těla. ³⁶Sanheríb, král asyrský, odtáhl pryč a vrátil se do Ninive a usadil se tam. ³⁷Když se klaněl v chrámě svého boha Nisroka, Adramelek a Sareser, jeho synové, ho zabili mečem a unikli do země Araratu. Po něm se stal králem jeho syn Esarchadón. (2Kr 19,32–37)

Osobní studium

Co odhalují uvedené verše o Ninive a o vztahu mezi Asýrií a Izraelem? Jak mohl tento vztah ovlivnit Jonášovo rozhodnutí vydat se místo do Ninive opačným směrem?

Na 1,1 a Na 3,1–4

2Kr 17,5.6

2Kr 19,32–37

Jedním z hlavních důvodů, proč Jonáš odmítl cestu do Ninive, byl pravděpodobně strach. Asyřané byli nebezpečným nepřítelem a Ninive bylo hlavním městem království.

„Jedním z největších měst starověku bylo Ninive, hlavní město Asýrie. [...] V tehdejší době bylo Ninive obávaným místem zločinu a bezbožnosti. ‚Je samá přetvářka, je plně loupeží, kořistění nebere konce.‘ Prorok Nahum přirovnal jeho obyvatele ke krvelačným lvům. Otřesen jejich krutostí napsal: ‚Vždyť na koho nedoléhala bez přestání tvá zloba?‘ (Na 3,1.19).“ (PK 265; OSU 105)

Navzdory špatné pověsti bylo Ninive nádherné město. Historici připomínají, že

král Sanheríb město výrazně zvelebil. Stál i za stavbou obrovského jihozápadního paláce, který se rozkládal na ploše více než dvanácti hektarů (503 x 242 metrů) a tvořilo jej nejméně 80 místností. Král postavil také 18 kanálů, které přiváděly do města vodu až ze vzdálenosti 65 kilometrů. Už samotná velikost města v té době vyvolávala strach.

Asyřané byli ke svým nepřítelům velmi nemilosrdní. Ve zprávě o dobytí Babylóna se Sanheríb chlubil, že zaplnil ulice mrtvolami jeho mladých i starých obyvatel. Reliéfní rytiny nalezené při vykopávkách zobrazují scény vojáků napichujících oběti na kůly. Určitě se nejednalo o národ, se kterým by se chtěl někdo dostat do sporu. Byli připraveni bez problémů použít násilí a jednat krutě proti každému, kdo se jim znelíbil. Jonáš se musel chvět strachem při představě, že se prochází ulicemi obávaného Ninive.

Navzdory uvedeným skutečnostem často vnímáme Jonášův příběh s nesouhlasem nebo s nepochopením. Proč dovolil svému strachu, aby mu zabránil plnit Boží pokyny? Neuvědomujeme si však, že se i my můžeme ocitnout v podobné situaci a dovolit, aby nás ovládl náš strach, a ne Bůh.

Aplikace

Vzpomeň si na dobu, kdy jsi cítil, že Bůh tě vede k tomu, abys udělal něco, co ses opravdu bál udělat. Co ses z takové situace naučil?

NESPRÁVNÉ POCHOPENÍ BOŽÍHO POVOLÁNÍ

¹Hospodin však nastrojil velikou rybu, aby Jonáše pohltila. Jonáš byl v útrokách ryby tři dny a tři noci.

²I modlil se v útrokách ryby k Hospodinu, svému Bohu. Řekl: ³„V soužení jsem volal k Hospodinu, on mi odpověděl. Z lůna podsvětí jsem volal o pomoc a vyslyšels mě.

⁷Sestoupil jsem ke kořenům horstev, závory země se za mnou zavřely navěky. Tys však vyvedl můj život z jámy, Hospodine, můj Bože! ⁸Když jsem byl v duši tak sklесlý, Hospodina jsem si připomínal; má modlitba vešla k tobě ve tvůj svatý chrám. ⁹Ti, kdo se šalebných preludů drží, o milosrdenství se připravují.

¹⁰Já ti však s díkyvdáním přinesu obět; co jsem slíbil, splním. U Hospodina je spása!“ (Jon 2,1–3.7–10)

Osobní studium

Když přišla bouře, Jonáš vztáhl vinu na sebe (Jon 1,1–12). Jeho postoj hodně vypovídá o tom, jak mnozí v té době chápali Boha nebo „bohy“. Lidé byli přesvědčeni, že kromě různých pozemských božstev existuje i jakási nepřehledná říše démonů ovládajících moře a oceány. Podle chápání námořníků byla bouře projevem jejich hněvu a bylo třeba přinést obět, aby se tento hněv utišil. Přestože byl Jonáš žid, jeho vnímání mohlo být ovlivněno různými tradičními pohanskými názory.

Co úvodní verše (Jon 2,1–3.7–10) odhalují o tom, jak Jonáš rozuměl Boží prozřetelnosti?

Přestože Jonáš utíkal z území, kde lidé vyznávali Hospodina jako svého Boha, naučil se (na vlastních chybách), že i když se vydal do pohanských zemí, Hospodin zůstává stále svrchovaným vládcem celého stvoření. Vítr, vlny i mořští živočichové patří Bohu. „Hospodinova je země se vším, co je na ní, svět i ti, kdo na něm sídlí“ (Ž 24,1). Jonášovo srdce se obrátilo k Vládci země a moře, činil pokání a byl zachráněn.

I nám se může stát, že nepochopíme Boha a to, co od nás očekává. Jedním z nejčas-

tějších nedorozumění je přesvědčení, že Bohu jde hlavně o to, abychom se zaměřili na vlastní spasení a co nejvíce se oddělili od zkaženosti tohoto světa. Přestože nás Písmo vyzývá, abychom si zachovali „pravou a čistou zbožnost“ (Jk 1,27), měli bychom vnímat, jak důležité je přinést naději a Boží požehnání těm, kteří to potřebují.

Dalším nedorozuměním, které nám může bránit přijmout Boží povolání, je přesvědčení, že úspěch závisí na nás a na naší snaze. Je třeba si uvědomit, že my sami nemůžeme pro věčnost zachránit žádného člověka – stejně jako Jonáš nemohl zachránit Ninive. Můžeme však porozumět, že naše povolání je „zaměřené na spasení“. Naším úkolem není zachránit lidi kolem nás, ale spolupracovat s Bohem na jeho díle spasení. Chválíme-li Boha za konkrétní způsoby, jakými nás mění, vydáváme tím svědectví o Bohu, který jediný může přitáhnout lidi k sobě. My můžeme zasít semínka pravdy, ale pouze Bůh může obrátit srdce člověka. Často zaměňujeme naši roli s Boží. A toto nesprávné chápání poslání křesťanů může mnohé přivést k hledání výmluv a odmítnutí svědčit. Ano, Bůh poslal a použil Jonáše, ale pouze Bůh, ne Jonáš, obrátil Ninive.

Aplikace

Získat lidi pro Krista je příliš náročné na to, abychom to dokázali sami a ve vlastní síle. Potřebujeme se proto naučit nechat Boha, aby on sám získával lidi pro věčnost. Jak mu při tom můžeš pomoci svým životem a svědectvím?

POTÍŽE A NEPOHODLÍ

1I stalo se slovo Hospodinovo k Jonášovi podruhé: ²„Vstaň, jdi do Ninive, toho velikého města, a provolávej v něm, co ti uložím.“ ³Jonáš tedy vstal a šel do Ninive, jak mu Hospodin uložil. Ninive bylo veliké město před Bohem; muselo se jím procházet tři dny. ⁴Jonáš vešel do města, procházel jím jeden den a volal: „Ještě čtyřicet dní, a Ninive bude vyvráceno.“ ⁵I uvěřili ninivští muži Bohu, vyhlásili půst a oblékli si žiněné suknice od největšího až po nejmenšího.

¹⁰I viděl Bůh, jak si počínají, že se odvracejí od své zlé cesty, a litoval, že jim chtěl učinit zlo, které ohlásil. – A neučinil tak. (Jon 3,1–5.10)

Osobní studium

Jonášova nepřijemná zkušenost v břiše velké ryby (Jon 2) byla dramatickým projevem Boží lásky a milosrdenství. Jonášova modlitba odhaluje, že pochopil laskavé Boží poselství. Prorokovo neuvěřitelné setkání s Bohem sice nepřineslo zázračnou změnu do jeho myšlení a jednání, přesto se však vydal do Ninive.

Přečtěte si 3. kapitulu knihy Jonáš. Jak lidé reagovali na Jonášovo kázání? Co se z toho můžeš naučit o vydávání svědectví?

Ať už si Jonáš myslel o obyvatelích Ninive cokoli, zvěstoval, co mu Bůh přikázal. A výsledky byly ohromující! Lidé činili pokání. Ano, Jonáš musel ujít velký kus cesty (doslovně i obrazně), aby vykonal to, do čeho se mu vůbec nechťelo. Ale když nakonec začal kázat, Bůh se oslavil prostřednictvím změny, kterou prožili obyvatelé Ninive.

Boží poslání se uskutečňuje prostřednictvím těch, kteří jsou ochotni se obětovat, i když je to někdy v rozporu s tím, co by sami chtěli. To, co pokládáme za důležité my sami, musí ustoupit tomu, co považuje za rozhodující Bůh. A pro Boha je nejpod-

statnější záchrana ztracených. Podobně jako Jonáš, i my míváme předsudky, které nám brání oslovit konkrétního člověka nebo určitou skupinu lidí.

K vyrovnání se s vlastními předsudky potřebujeme hodně pokory. Misie navíc vyžaduje čas a emocionální energii. Může být nesmírně náročné investovat do životů jiných a projevovat skutečnou péči o ně. Zní to jako velmi vyčerpávající úkol, zejména pokud si uvědomíme, že v dnešní době musí každý z nás čelit různým vlastním problémům a obtížím.

A konečně, zapojení do misie často vyžaduje, abychom změnili pohled na naše vlastní prostředky. S misijní prací jsou spojeny různé výdaje, ať už jde o péči o lidi, nákup literatury a informačních materiálů nebo placení za různé služby, které nám uvolňují více času pro misii. Ať už má naše misijní služba jakoukoli podobu, vyžaduje určitou míru obětavosti.

Dobrou zprávou je, že Bůh přivedl obyvatele Ninive k pokání i přes evidentní Jonášovy nedostatky. Je smutné, že se Jonáš nedokázal připojit k radosti, která je v nebesích nad obrácením každého hříšníka.

Aplikace

Jakou oběť od tebe Bůh žádá v souvislosti se sdílením jeho lásky s druhými lidmi? Důvěřuješ mu, že splní svůj slib a odmění tvou oběť?

OBAVY Z NEPŘÍJEMNOSTÍ

¹Jonáš se velice rozeznil a planul hněvem. ²Modlil se k Hospodinu a řekl: „Ach, Hospodine, což jsem to neřikal, když jsem byl ještě ve své zemi? Proto jsem dal přednost útěku do Taršíše! Věděl jsem, že jsi Bůh milostivý a plný slitování, shovívavý a nesmírně milosrdný, že tě jímá lítost nad každým zlem. ³Nyní, Hospodine, vezmi si prosím můj život. Lépe abych umřel, než abych žil.“ (Jon 4,1–3)

Osobní studium

Přečti si 4. kapitolu knihy Jonáš. Jak skončila Jonášova práce v Ninive? Jak rozumíš prorokově poslední větě (Jon 4,3)?

Pokud bychom se ve verši Jon 4,2 soustředili jen na jeho druhou polovinu a zcela ji vytrhli z kontextu, vyzněl by jako nádherné vyznání víry. Jak to bylo ve skutečnosti?

Jonášova nenávisť k lidem v Ninive byla tak hluboká, že si přál raději zemřít než ztratit tvář. Ukázalo se totiž, že jeho slova o soudu nad městem, kterými ho pověřil Bůh, se nenaplnila a Ninive nebylo zničeno. Jonáš chtěl, přál si, toužil, aby Ninive bylo další Sodomou a Gomorou. Doufal v Boží soud nad nenáviděným lidem. Když Bůh město ušetřil, Jonášův svět se otrásl v základech a on ztratil smysl života. Přál si raději nebýt než čelit tomu, co vnímal jako „nespravedlivou spravedlnost“.

Bůh konfrontuje Jonáše, tentokrát ne kázáním nebo výrokem, ale prostřednictvím zkušenosti. Přesvědčení se neformuje

na požádání. Nemusí jej změnit ani nová informace. Náš pohled na svět se často formuje na základě životních zkušeností a toho, jak jim rozumíme.

Nová zkušenost, kterou Bůh dal prožít Jonášovi, měla prorokovi pomoci rozpoznat jeho zkreslené vnímání reality. Bůh způsobil, že rostlina za jeden den zázračně vyrostla. Byla dostatečně velká na to, aby Jonášovi poskytla chladivý stín, který jej chránil před spalujícím sluncem. Jonáš neděkoval Bohu, který učinil zázrak, byl vděčný za rostlinu samotnou. Namísto toho, aby rostlinu pokládal za nezasloužený projev Boží milosti, považoval ji za zasloužené požehnání, které následovalo po jeho dobrých skutcích. Když rostlina uhynula, Jonáš se rozzlobil, začal pochybovat o své hodnotě a uvažoval dokonce o vlastní smrti.

Po této zkušenosti se Bůh laskavě pokouší přivést proroka na správnou cestu. Ukazuje Jonášovi, jak hloupé bylo cenit si rostliny více než tisíců mužů, žen a dětí v Ninive.

Aplikace

Příběh nekončí Jonášovým pokáním. Závěr knihy zůstává otevřený. Jaký postoj zaujmeš ty k tomu, že Bůh má zajem i o ztracené lidi plné násilí a zla?

TADY JSEM, POŠLI MNE

¹Toho roku, kdy zemřel král Uzijáš, spatřil jsem Panovníka. Seděl na vysokém a vznošeném trůnu a lem jeho roucha naplňoval chrám. ²Nad ním stáli serafové: každý z nich měl po šesti křídlech, dvěma si zastíral tvář, dvěma si zakrýval nohy a dvěma se nadnášel. ³Volali jeden k druhému: „Svatý, svatý, svatý je Hospodin zástupů, celá země je plná jeho slávy.“ ⁴Od hlasu volajícího se pohnuly podvaly prahů a dům se naplnil dýmem. ⁵I řekl jsem: „Běda mi, jsem ztracen. Jsem člověk nečistých rtů a mezi lidem nečistých rtů bydlím, a spatřil jsem na vlastní oči Krále, Hospodina zástupů.“ ⁶Tu ke mně přiletěl jeden ze serafů. V ruce měl žhavý uhlík, který vzal klesťmi z oltáře, ⁷dotkl se mých úst a řekl: „Hle, toto se dotklo tvých rtů, tvá vina je odňata a tvůj hřích je usmířen.“ ⁸Vtom jsem uslyšel hlas Panovníka: „Koho pošlu a kdo nám půjde?“ I řekl jsem: „Hle, zde jsem, pošli mne!“ (Iz 6,1–8)

Osobní studium

Příběh proroka Jonáše je opravdu pozoruhodný. Skutečnost, že Bůh zachránil obyvatele Ninive navzdory chatrnému Jonášovu svědectví jasně ukazuje, jaký je náš úkol v souvislosti s misí. Máme být zprostředkovateli Božího poselství. Jedině Bůh však může usvědčit a obrátit srdce lidí. Bůh hledá ochotné a pokorné posly, kteří se budou řídit jeho pokyny.

Jaká je hlavní myšlenka vyjádřená v úvodním textu Iz 6,1–8?

V textu zaznívá volání. Bůh hledá ochotné dobrovolníky. Na toto volání máme odpovědět tak, že se podřídíme jeho vedení, budeme

poslouchat jeho hlas a pak se rozhodneme poslechnout vše, co nám řekne.

Příběh o Jonášovi mimo jiné odhaluje Boží lásku k lidem, kteří žijí tam, kde necítí jeho lásku a neslyší jeho hlas. Jako se Bůh slitoval nad Ninive, slituje se nad miliony obyvatel měst, kde budovy nahrazují stromy a neustálý hluk ztěžuje ztišení a poslech. O obyvatelích Ninive Bůh řekl, že „nedovedou rozeznat pravici od levice“ (Jon 4,11). Bůh potřebuje posly, kteří jsou ochotni přinést poselství naděje těm, kteří jsou zaneprázdnění a zavaleni těžkostmi života.

Izajáš uslyšel hlas, který říkal: *Kdo půjde?* Jaká bude tvá odpověď?

Aplikace

Vyber si dvě města (obce): jedno ve tvém okolí, druhé kdekoli na světě. Začni se modlit za lidi, kteří žijí a pracují v každém z nich. Pros Boha, aby povolal někoho, kdo v daném místě bude zvěstovat poselství o Bohu a o brzkém příchodu Ježíše.

Výzva

Na prázdný list papíru nebo do modlitebního deníku si udělej seznam deseti lidí, o kterých víš, že nejsou věřící. Nazvěme je pracovně tvými „učedníky“. Pokud je to možné, uveď je jménem. Nos tento seznam s sebou a po zbytek čtvrtletí se denně modli za každého ze svých deseti „učedníků“. Modli se, aby ti Bůh pomohl se s těmito tvými známými spřátelit. Modli se, abys s nimi mohl vytvořit hlubší, bližší a důvěryhodná přátelství. Při prohlubování vašich vztahů pozorně sleduj a naslouchej, co říkají, abys mohl rozpoznat jejich potřeby, zranění a bolesti. Potom se modli, aby jim Bůh dal východisko a pomohl jim v jejich nouzi.

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Ellen G. Whiteová důrazně varovala ty, kteří se snaží následovat Ježíšovu výzvu a svědčí lidem kolem sebe:

„Pokud se lidé s výmluvami vyhýbají misijnímu dílu, nezbavuje je to zodpovědnosti. Zanedbávají duše, za které zemřel Kristus, zanedbávají svou Bohem danou odpovědnost, a jsou zapsáni do nebeských knih jako nevěrní služebníci. Jestliže se služebník uzavírá před těmi, kteří potřebují jeho pomoc, nejedná pod vedením Mistra a není posilou a požehnáním pro ostatní. Ti, kteří zanedbávají osobní kontakt s lidmi, se sobecky zabývají jen sami sebou. Právě oni potřebují zkušenost spojení se spoluvěřícími, aby pochopili svůj duchovní stav. Jen tak budou umět nasycit Boží lid. Ti, kteří tuto práci zanedbávají, dávají najevo, že potřebují morální obnovu. Jen tak si uvědomí, že nekonají svěcenou práci.“ (RH, 30. srpna 1892)

Tato silná slova zdůrazňující, jak velkou váhu Bůh klade na misi. Máme však naději. „Rozkaz, který mu byl dán, ukládal Jonášovi velkou odpovědnost; avšak ten, jenž mu přikázal, aby šel do Ninive, měl moc podepřít svého služebníka a dopomoci mu k úspěchu. Kdyby byl prorok bez váhání uposlechl, byl by si ušetřil mnohou trpkou zkušenost a bylo by se mu dostalo hojnosti požehnání. Avšak ani v hodině zoufalství Hospodin Jonáše neopustil. Prorok bude muset projít řadou zkoušek a bude muset obstát v řadě zvláštních příhod, aby se obnovila jeho důvěra v Boha a v jeho nekonečnou moc, jež přináší spásu.“ (PK 266; PK 174)

Podobně jako Jonáš, i my si můžeme najít výmluvy, proč se neúčastníme misijní práce. Výmluvy si můžeme najít různé. Naše povolání k této práci však není o nic méně konkrétní než výzva, kterou Bůh adresoval Jonášovi. Otázka zní, jak se rozhodneme odpovědět...

Otázky k rozhovoru

1. *Jaké výmluvy jste byli v pokušení použít, abyste ospravedlnili své vyhýbání se misii? Co je vaším „Ninive“?*
2. *Zamyslete se nad důležitostí pravdy, která nám byla svěřena. Jaké požehnání vám plyne z této pravdy? Co vám brání podělit se s ostatními o to, co je vám samotným k dobrému?*
3. *Jak se můžete z Boží milosti naučit překonat strach z vydávání svědectví a misijní práce?*